

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Quæstio sexta, de anima

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](#)

LIBER SECUNDUS.

In eadem porro ac Origenes causa sunt vetustior illo Justinus, & recentior Maternus Firmicus, quorum ille Apol. i. scribit Angelos perduelles in servitum homines redegisse, cum aliis modis, tum $\delta\mu\tau\alpha\chi\eta\pi$ θυσίαν της θυμητρών, καὶ σπαρδών, ἐν εὐθείᾳ γεινασται, μη τὸ πάθος ἔνθυμον δελθεῖν. *Ducendo sacrificiorum, suffituum, & libationum ritus, quibus tum indiquerunt, postquam cupiditatim affectionibus siccis submerserunt.* Hic vero cap. 14. libri de error. profan. relig. asserit substantiam Dæmonum à Diabolo prognatorum sanguine victimarum nutriti.

QVAESTIO SEXTA.

DE ANIMA.

- I. De anime origine, quid statueret Origenes, certum non habuit. II. Ex dogmate
περὶ πάτερος, & perpetui libertatis ius maxima Origenianorum errorum pars profluxit.
III. Utrum animas rationis compotes & substantia divina delibatas esse afferuerit. IV.
An eas corpore antiquiores, in illudque propeccatis demissas putaverit. V. Unde nomen,
ψυχη factum autem erit. VI. Ex his multorum criminationibus est appetitus. VII.
Ad doctrinæ hujus fontes digitus intenditur; VIII. quam variis Scriptura locis
fulcire conatus est Origenes: IX. Multi licet eam funditus labefactent. X. Patres ejus
affteriores recensentur. XI. Nobilis temporibus fuerat ab Ecclesia super hoc argumento
determinatum; XII. nec multo recentioribus. XIII. Utrum animas corporeas, & quale
corpo præditas crediderit. XIV. Origenem Patrum multorum assensus, & sua excusa-
re potest habitatione. XV. Ex antiqua Philosophia opinionem suam deponuit. Intricatus
Methodii locus explicatur. XVI. Utrum solam animam hominem constituere dixerit.
XVII. Examinitur Origeniana μετενσωματωσις. XVIII. Pythagoricam μετενσωματωσιν
propugnasse plurimis dictus est Adamantius: XIX. sed multis purgatur, XX. Me-
tensomatofeos autores produntur.

- I. **Q**UONIAM hominum animas ejusdem esse ac Angelos ordinis & naturæ voluit
F Origenes, explorata horum juxta ipsius definitione natura, de illis nunc ut aga-
mus, rerum fieries desiderat. Observandum vero illud est ante omnia, obscu-
rum ac difficile vifum hoc argumentum Origeni, itidem ut aliis Ecclesiæ Patribus pleris-
que, summaque in hæfitatione & angustia fuisse versatum. Cum enim libro 3. de princ.
cap. 4. præciipuas tres proposuisset de anima sententias; utrum duplex sit in nobis, **di-**
nior altera & de cœlo deponita, alia inferior; an una tantum celestis juncta corpori, à
quo inclinetur & deprimitur ad vitia; an vero confit anima partibus duabus, quarum
alia fitrationis particeps, ratione altera caret; postquam singulas accurate opiniones excus-
fit, in nullam inclinans partem, subjugit tandem: *Et nos quidem prout potimus, ex fin-*
culo-

ORIGENIANORUM

92
gulorum personis que dici possunt disputationis causa de singulis dogmatibus in medium protulimus. A
Qui autem legit, eligat ex his qua magis amplectenda sit ratio. Denuntiat præterea non semel,
~~ηγεπετινος~~ fœle disserere, non ~~νατεφατινας~~ loqui, si quando visus est aliquid de ea re statuere,
ut pote incerta, nondum Ecclesiæ decretis Origeniano ævo, nec multo recentioribus defi-
nita; quemadmodum declarabitur inferius. Id confirmat Pamphilus in Apologia: quan-
vis disputationes Origenis vel assertiones, quas de animæ statu & dispensatione proposuit,
nonnullos culpassè fateatur.

II. In primis autem, maxima illud animadversione dignum est, ex superius memorato ge-
mino hoc Dogmate, Menthium ~~προσηγόρως~~, & pleni ac perpetui libertatis usū, semper
vigentis ac florētis maximam Origenianorum errorum partem prodīsse; nam profluit
inde quidquid fere circa Angelorum naturam peccatum ab eo est: inde ~~μητρομάτως~~, B
alia aliaque corpora subeuntibus animis, pro vario libertatis usū: inde solam animam cen-
suit constitueri hominem, assūto nimis in peccatum corpore, tanquam vinculo & com-
pede: unde & tollenda fuit resurrectio, nam quid corpore hoc & vinculis opus homini in
integrum restituto? Gratia quoque beneficium peremit nimia illa & immodica liber-
tas. Unde vero afflictas dicemus Astris animas, & liberum arbitrium, quam ex hoc Men-
thium ascensu & descensu, crassiora, vel subtiliora ac splendidiora subeuntia corpora pro-
meritis: unde vñsana hæc & pestifera opinio, Christum vel passum vel passum pro sy-
deribus, pro Angelis & Dæmonibus, quam ex altera ista, peccato naturas illas esse obno-
xias, non secus achumanas, proindeque eadem reparatione ac remedio indigere? Sed &
præfinitus Damnatorum suppliciis modus ac tempus ex quo fonte manavit, quam ex perse-
verante etiam post infictas penas libertatis usū? Denique positus his Menthium revolutio-
nibus, ac nunquam defituro circuitu, renasci quoque Mundos identidem oportuit, cum
Menthibus denuo peccantibus nova iterum paranda efforetur. Quæ si quis observabit diligen-
ter, non repugnantibus & dissipatis dogmatibus constare doctrinam Origenis fa-
tebitur, sed apte connexam esse, & necessaria argumentorum serie ac textura cohæ-
rentem.

III. Primam in hac quæstione adversus Origenem intentat criminationem Hierony-
mus Epist. 59. ad Avit. cap. 4. cum arbitratum ipsum fuisse ait animas omnes, & quæcum-
que ratione prædictas sunt è Dei substantia expressa prodīsse, divinæque ipsius partem esse
substantiae. Ne parvam putaremus, inquit, impietatem esse eorum quæ premisserat (Origenes) D
in ejusdem Voluminis (~~επιδρόντων~~) fine conjungit omnes rationabiles naturas, id est, Patrem, & Fi-
lium, & Spiritum sanctum, Angelos, Potestates, Dominationes, ceterasq; Virtutes, ipsum quoque ho-
minem secundum animæ dignitatem unius esse substantia. Intellexualem, inquit, rationabilem, na-
turam sentit Deus, & Vnigenitus Filius eius, & Spiritus Sanctus, sentiunt Angeli, & Potestates, cate-
reg; Virtutes; sentit interior homo, qui ad imaginem & similitudinem Dei conditus est. Ex quo con-
cluditur Deus, & hoc quodammodo unius esse substantia. Quod in Origene damnaverat Hiero-
nymus, idem in Palestinis Origenis damnat Justinianus in Epistola ad Quintam Syno-
dum, quam habet Cedrenus: Λέγουσι γὰρ ὅτι νόος οὐσία πάντος ἀρχῆς τε καὶ ὀντοῦ, οὐκ ἔνασται
πάντων οὐδὲ τὴν ταὐθεντικὴν δύσια καὶ ἐργασίας, καὶ τὴν συνάντητὴν ἡγεμονίαν τε καὶ θεοτοκίαν τε, καὶ γνῶσην.
Dicunt enim Mentes fuisse absque numero & nomine, adeo ut rerum omnium rationalium unitas sit, E
cum idem sit substantia, & operatione, & virtute quæ est apud Deum Verbum, tum adunatione, &
cognitione. Gobarus quoque Tritheita ille, cuius excerpta colligit Photius Cod. 222.
dogmata multa, quæ fere Origeniana sunt, in utramque disputans partem, octavo loco illud
habet: οὐκ εἰ τὸ θεῖον δύσια οὐδὲ τὴν ταὐθεντικὴν πονητὴν φύσιν. Ex divina substantia humanam animam
processisse.

Fuit illa quidem Pythagoreorum doctrina, divinæ auræ particula animas nostras consta-
re, & Deum

Virgil.
Georg. 4.

ire per omnes

Terraq; tractusque maris, calumque profundum:
Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,
Quemque filii tennes nascentem arcessere vitas.
Audiebam, ait Cato apud Tullium, Pythagoram, Pythagoreosq; incolas pene nostros, qui essent
Italici Philosophi quondam nominati, nunquam dubitasse, quin ex universa mente divina delibatos
animos haberemus. In eadem fuerunt opinione Platonici, & Stoici, quam & Cerdio, &
Marcio, & Manichæi subinde amplexi sunt. Hieronymus Epist. 61. ad Pammach. cap. 5. sic
Johannem Hierosolymitanum interpellat: Dicis animam huminum non partem esse Dei nature:
quasi Manicheus nunc ab Epiphano sis vocatus: & cap. 6. Dicis animam non esse de Dei substantia;
pulchra, damna enim impissimum Manichaum, quem nominare pollutio est: & mox: Nemo di-
bitat errare qui dicit eam (animam rationalem) esse Dei substantiam.

Igi-

- A Igitur Johannes ille Hierosolymitanus, qui Origenista vulgo audiebat, ab ea tamen opinione fatente Hieronymo erat alienus; quod ad purgandum Origenem valere potest. Ipse Origenes, cuius verba pro hoc dogmate recitat Hieronymus, vocem addens, *quodammodo, reprobationes à te prohibet. Vnum addit verbum, quodammodo,* ait Hieronymus, *ut Hier. Epist. 59, ad A-*
tatis sacrilegii crimen effugeret: vel fortasse ut opinionis hujus neutiquam affinem sc̄ esse de-
*clararet. Sic ille quidem in libro de Martyrio: ἐτι ἡ καὶ φυσιοῖ ἀνθρώποι, πέπονται λαθόν οὐδὲ
 ισταται τοις αὐτοῖς, οὐδὲ εἰσίν τι εὐτρόποις θεοῖς. Quod si ē Dei substantia delibatam censuerit animam,
 non affinem aliquid habere, sed ipsius particulam esse dixisset: affine autem cum eo quid-
 piam habet, quod ad eum imaginem condita sit, quod lumine divino vultus ipsius signatus
 sit, quod mortis expers, & beatitatis eternae capax sit. Planissime vero errorem hunc im-
 pietatis arguit in Heraclone, qui ejusdem esse ac Deum essentia hingebat, quicunque ipsum
 Spiritu adorarent: ὅτις οὐτεπειρετε θεόν, inquit Tomo 13. in Johan. pag. 217. εἴ μὴ οὐδεποτε τούτον τὸν θεόν
 εποιεῖτο (lego εποιεῖτο) τῆς θεωρίας φύση καὶ παμμανοῦται τῷ λέγει τούτον τὸν πνεύματι τῷ θεῷ.
 Hoc etiam se purgat Origenes illo criminē, quod animam corporatam esse decrevit, ut infra
 declarabimus; qui enim corporeas res pars esse Dei corpore parentis, qualiter esse defendit
 Origenes, dici poterit? Hinc Augustinus libr. 11. de Civit. Dei, cap. 23. *Animas dicunt, non quidem partes Dei, sed factas à Deo peccatis à Conditore recessendo; & diversis progressibus pro diversitate peccatorum à celis usque ad terras, diversa corpora quasi vincula meruisse.* Et hunc esse
 mundum, eamque causam mundi fuisse faciendo, non ut conderentur bona, sed ut mala cohíberentur.

C Hinc Origenes iure culpatur: in libris enim quos appellat θεοὶ ἀπόκρινον, id est, de Principiis, hoc sensit, hoc script. Origenes igitur animas, non quidem partes Dei, sed factas à Deo esse credit. Nec minus hoc utile, quod Hieronymus Epist. 52. ad Marcellinum & Athanasium, germanam Origenis sententiam ab hac ipsi affecta distinguit: *Super anima statu,* inquit, *memini vestrū & quæstuncule, immo maxime Ecclesiastice & questionis: utrum lapsa de celo sit, ut Pythagoras Philosophus, omnesq; Platonici & Origenes putant; an à propria Dei substantia, ut Stoici, Manicheus, & Hispaniae Priscilliani heretesi suspicantur.* Hoc quidem ob dogma Palæstinens Origenistas pulavit Justinianus, idcirco fortasse quod tributus omnes Origeni errores ab iis propaginatus fuisse opinatus est: fin ei adhaerent revera, minime sane sectatorum suorum vaefanias omnes præstabit Adamantius. Quod si tamen culpæ hujus fuisse reus, adstipulatorem ipsi daremus Tertullianum, qui libr. 4. adv. Marcionem, cap. 38. sic ait: *Hominem igitur reddi jubet Creatori, in cuius imagine & similitudine, & nomine, & materia ex-
 pressus est.*

D IV. Certioribus Origenes & manifestioribus sententiam hanc signavit monumentis, quæ animas ante corpora à Deo conditas, in eaque sic tanquam in ergaftula demissas pro peccatis decernit. Atque hæc alteri de Angelorum meritis & remunerationibus ac poenis superius exposite connexa est. Naturas enim omnes ratione prædictas, hoc est, Mentes à Deo ante Mundi opificium procreat, liberoquæ instruæ arbitrio fuisse putavit; qua recte vel male agendi facultate diversis utentes modis, diversos inde vel gloriae, vel ignominiæ ac pœnæ gradus fuisse confecutas; alias siquidem Angelorum adeptas esse naturam, quæ leviiorum essent noxarum fontes; quæ contra liberi arbitrii munere in deterius fui-
 lent abusæ, in crassiora corpora, syderum puta, vel Dæmonum, vel hominum esse depresso; sic tamen, ut quoque sint loco, proficere possint in virtute, vel contra relabi in vita; & pro regressu sui vel progressu ratione, ad superiori evehantur statum, vel ad inferiorem detrudantur. Huic quoque conditioni animam obligavit Christi, eamque pro summo suo adversus Deum amore, Verbo in unum coniunctam fuisse voluit, atque inde corpus in B. Virginis Mariæ utero formatum subiisse. E Mentibus porro illis quæ Angelicam es-
 sent affectæ conditionem, nonnullas Christi imitantes adversus humanum genus amo-
 rem & charitatem, vel alii de caufis à Deo missis, carnem assūmisce sensit, & Prophetarum, sanctorumque virorum personam gessisse in terris, & ad exemplum Christi sc̄e componen-
 tes hominum reliquorum salutis consulsuſſe. Horum omnium partem demonstravimus jam supra, partem hic declarandam servavimus.

E Minime vero nobis diutius immorandum est in locis colligendis, quibus animarum Adamantius afferuit. Patent illi unicuique obviam, & viro non multum diligenterquentes occurunt. Insignes duntaxat aliqui, pro more nostro, fidei conciliandæ gratia adducendi sunt, præter eos, quos jam supra protulimus, cum ipsius sententiam de Angelorum meritis exploraremus. Ante alios observandus venit ille è libr. 2. θεοὶ ἀπόκρινον, cap. 8. in quo naturas illas ratione pollentes, quæ a Deo primum procreatæ sunt, priusquam boni aliquid vel mali in se conceperint, Mentes fuisse traditæ; deinde vero scelere admissio, animas evalissæ. Verba ipsa producuntur: *Ex quibus omnibus illud videatur ostendi, quod Mens de statu suo ac dignitate declinans, effecta vel nuncupata est Anima: quæ si preparata fuerit & correcta, reddit in hoc ut sit Mens. Quod si ita est, decessus ipse Menti ac devolutio videtur mihi quod**

ORIGENIANORUM

94 non equalis omnium sentiendus sit, sed vel plus vel minus in Animam verti, & aliquas quidem Mentes servare aliquid etiam prioris vigoris; aliquas vero aut nihil, aut exiguum aliquid. Vnde inveniuntur quidam statim ab inveniente etate ardentioris acuminis, ali vero tardioris; nonnulli autem obtusissimi & penitus indociles nasci. Quibus similia in capitibus ejusdem calce iterantur. Libro vero lucubrationis ejusdem priore, cap. 7. animam hominis, non cum corpore factam docet, sed extrinsecus insertam, idque pro meritorum ratione. Probando huic Jacobi profert exemplum & Esau, quorum hic fratrem, cum ex utero prodiret, supplantavit; quod ita nequam eventuram fuisse cenfet, nisi id uterque fuisset gestis suis pro meritis, antequam celo delaberetur: addit & Johannis exemplum, qui in materni uteri claustris etiamnum compactus, ad Mariæ vocem tripudiavit; & Jeremias, cui dixerat Dominus: *Priusquam te formarem in utero, novite: & antequam exires de vulva, sanctificavite.* Alioquin ait futuram apud Deum προσωπικὸν Ιαν., & injustitiam, quod & Tom. 2. in Joh. p. 76. & 78. repetit. Eadem affligerunt inculcat cap. 8. libr. 1. & libr. 3. cap. 1. postquam enim unquamque dixit, prout se se gessit, à Deo vas effici vel ad honorem vel ad contumeliam, subdit continuo: *Quod si juxta haec videtur assertio, sicut est certe justa, & cum omni pietate concordans, uti ex precedentiis causis unumquodque vas vel ad honorem ad Deo, vel ad contumeliam preparetur: non videtur absurdum codem ordinem, atque eadem consequentia discutientes nos antiquiores cauſas, eadem etiam de animalium sentiōne sentire, & hoc esse in causa quod Iacob dilectus est, etiam dum adhuc in ventre matris haberetur.* Dissertationem demum claudit: *Ex quo opinamur, quoniam quidem (sicut frequenter diximus) immortalis est anima & eterna, quod in multis, & sine fine spatis per immensa & diversa scula possibile est, ut a summo bono ad infima mala descendat, & ab ultimis ad summabona reperatur.* Quod autem contra opponi poterat ex Pauli ad Romanos cap. 9. Deum ex eadem massa, sic tanquam sigillum è luto vase alia ad honorem fingere, alia ad contumeliam, sic dilucere contendit, rationalium animalium unam esse naturam, qua Deo non fecus subhaceat, ac luti massa figulo, atque inde varii generis vasea deponuit. Paulinam similiter increpationem: *O homo, tu quis es, qui contra respondes Deo?* ad impios derivat, qui non discendi, sed resistendi causam Deo obloqui audent, & postquam facinoribus suis ac perfidia Dei alloquendi fiducia ac jure exciderunt, merito iis objici debat: *O homo, tu quis es, qui contrarie respondes Deo?* Sanctis vero hominibus adeundi & alloquendi Dei, eidemque respondendi copiam semper fieri vult, qualis olim Moysi facta est. Quam ipsam interpretationem cum precedente de Jacobi anima, & vase ad contumeliam honorem destitutis disputatione rursum adhibet libr. 7. in Epist. ad Rom. dum hoc idem caput Commentarii suis explanat. Vanæ scilicet & frivola in re aperta cavillationes, & acri censura ac castigatione dignæ. Huic confirmando errori allata superius exempla Johannii in matris utero exulantis, & Jeremias, antequam in materna alvo formaretur, ex eaque prodiret, Deo noti, ab eoquè sanctificati repetit iterum cap. 3. libri tertii ἡλίου ἀγκών, aliaque congerit petita ex iis argumenta, qui à Dæmonibus statim ab ortu correpti, vel à pueritia divinandi facultate prædicti sunt; quorum non aliam esse causam existimat, quam res olim ab iis gestas, antequam corpora subirent; arbitrii quippe sui libertate uti semper animam, sive extra corpus, sive corpori adjuncta sit. Idem sonant loca à Justiniano collecta, & Epistola ad Menenium subiecta. Nonnullas vero animas sponte delabi in terras, & execundis Dei consiliis operam suam navare vellebant. Tom. 15. in Matth. p. 404. Εἰτα δὲ τὸν θεόν μηνὸς ἀπόρρητον καὶ ἐν πάσοις κερύκυβαις λόγον, ὅτε ἦρχεν ἐλαῖον τὸν ἄμερον μέρος ἢ ἐνδιατάξεις, οὐ τοσαμένοντας τὸν ἀμετάκλαστον διατομέρημα, καὶ λόγοις ἢ ἀδεῖοῖς ἢ μεταδιατάξεις. At enim Origenes Tom. 20. in Johann. nonnulla habet quæ cum supiore ejus de anima opinione parum videntur contentire: qualitates nempe nescio quas animis insigni, quales corporibus ingnuntur. Demus ipsa verba ex pag. 286. ἵπει δὲ θάνατος μηνὸς ἀρχῆς τοῦ ἑταῖρου τοῦ ἀρρενοῦ, μηποτε δοθεῖν σπερματικῶν λόγων αὐτοτελεῖαι μονίνων τοῖν, ὃς εἶπε, Φυλαῖς δει χαρακτηρίζειν τοῖς οὐραῖς σπέρματα τοῦ ἀρρενοῦ; Σὺ εἶτε, δικαῖος τὸ σωματικόν, ἐπάντιον τοῦ ἀρρενοῦ, ὃτι καὶ τὰ τοῦ σπερματικοῦ αὐτοῦ τοῦ τοῖς εἰσι σπέρματα τοῦ ἀρρενοῦ, διότον ὅτι ἐπάντιον τοῦ σπερματικοῦ λόγων τοῦ ἀρρενοῦ εἰσαποπεινται αὐτοῖς τοῦ φυλαῖς τοῦ μηνοῦ τοῦ ἀνθρώπου τοῖς λόγοις ἐγένετο τοῦ ἀρρενοῦ. Item in Psalm. 15. 7. ē Catenis Regis: καὶ τῷ φυλαῖ τοῖνις διανέμεται τοῖα τοῖς σπέρμασιν ἄνδροισι, καὶ ἡ ταῦτα φυλαῖς τοῖς φυλαῖς ἀνθρώπαις. Qualitates illas σπερματicas animis ingenitas quid aliud esse dicamus, quam qualitates cum semine traductas? Quod si in animos traducatur aliquid cum semine & ingnatur, imo si cum animis ipsis seminatur aliquid, συνταστέρεται ταῦς φυλαῖς, feminantur utique ipsæ anime, & ex traduce propagantur. Verum aliter accipienda putto illa Origenis; animas enim licet quibusdam λόγων σπερματicas instruetas seminari dicit, minime tamen satio illa quæ patrum ministerio perficitur, vel corporeum semen intelligit.

gen-

LIBER SECUNDUS.

A gendum esse videtur, sed satio alia mystica, & semen πνευματικὸν & νοητὸν, cuius auctor ipse Deus est: ferere enim animas dici potest, quatenus eas in varia corpora juxta Origenis sententiam distribuit: tunc autem certas iisdem pro meritis qualitates inferi putavit, Adamantius, easque quia seminantur in animis, tum cum ipsa animarum administratur satio, spermaticas dixit: quae si qualitatum, animæ Abrahami, vel iusti alterius viri ingenitarum similes sint, & diligenter excolantur, filios nos Abraham, vel viri alterius iusti efficiunt, mystico quadam & spirituali modo. Germanum hunc esse Origenis sensum ex totius loci attenta lectione intelligitur, sed ex eo præsertim, quod qualitatum illarum variam ac inæqualem dispensationem caussas ortum præcedentes haberet dixit. Inde enim colligitur animarum πνευματικόν, quæ cum animarum propagatione ex traduce stare non potest. Huc adde frequentes Origenis adversum hanc sententiam excursus, quorum si eum iam pœnitet, nimis utique inconfitit, & tanto viro indignæ rediſ fuerit. Suffragant huic expositioni, quæ legitimus Tom. 13. in Johann. p. 236. Τότε δέ τοι φρεσκῶν δουέν μοι διάλογον τοῦ καθόλου τοῦ θεοφίλου γέρων ψευδομάρτινος γέρων διεύθυντος μεταστεναγμού, επανερχούντων ἐν αὐτῷ τοῖς, σημειώσας γεωργίαν, τοῦ πεντελικίνας τὰ σπέρματα, μετ' ὃν ἴστησιν.

B V. Institutam porro in animo opinionem persequens Origenes, ad superiora illud quoque adjectit, Mentes in pejus delapsæ idcirco φυγὰs fuisse dictas, quod ipsarum pietatis & charitatis fervor refixerit. Haec habent libr. 2. σειρᾶς, cap. 8. ubi Deum ignem esse docet, igneos Angelos, nobisque ipsis spiritu ut serueamus præcipi, si modo Deo placere C velimus: impios autem, frigidos & esse & dici: Diabolum ipsum Dracone eo significari, qui in mari regnare dicuntur. Tum ita concludit: Si ergo ea que sancta sunt, & ignis, & lumen, & serventia nominantur; que autem contraria frigida, & charitas peccato dicitur frigescere, requirendum est ne forte & nomen anime, que Graece dicitur φύγω, à frigescendo de statu diviniore ac meliore dictum sit, & translatum inde quod ex calore illo naturali & divino refrixisse videatur; & ideo in hoc quo nunc est statu, & vocabulo sitas. Confimilem huic locum indidem adducit Justinianus in calce Epistola ad Menam.

Ephiphanus Hær. 64. cap. 5. & in Epistola ad Johann. Hierosol. cap. 2. dixisse Origenem refert φύγει, vocatatas, σημειώσας τοῦ αὐτοῦ πατέρος. Id veritatem doctissimus Interpres, quod cœlitus afflata sit; quæ sane mihi probari non potest expositio; nam animas quidem defuper immittia affirmavit Origenes; afflari vero vel inspirari anima multo ante condita non magis dici potest quam Angelus, quem nemo deflari dixerit, cum de cœlo in terras ablegatur. Vertendum ergo, quod sursum refixerit.

V. Ex his Adamantii circa anima originem placitis nata est octava è criminacionibus, quas ipsis objici solitas repræsentat & diluit Pamphilus in Apologia. Illa certe postquam prolixe confutavit Iustinius in Epistola ad Menam, tum Scriptura sanctæ, tum Patrum auctoritate, ab ipsis deinde anathematismos suos eidem Epistola subnexos auspicatus est; atque illa quisquis fuerit amplexus, anathema esse sancit, eademque rufus configit in Epistola ad Quintam Synodum, quæ est apud Cedrenum. Diu porro tunc erat, postquam vana hæc Origenis cogitata castigaverat Methodius, ut ex ejus Excerptis discere est, quæ Epiphanius nobis, & Photius aftervarunt: castigaverat & Cæsarius Gregorii Nazianzeni frater Dialogo 3. Interr. 149. & sequentibus (si modo Dialogorum istorum revera Auctor est, ut fertur, iste Cæsarius) castigaverat & Gregorius Nyssenus libro σειρᾶς αὐτορεντικού, cap. 38. & Ephiphanus Hær. 64. cap. 4. & in Epistola ad Johann. Hierosolym. cap. 2. quibus locis putasse dicit Adamantium φύγω dictam, σημειώσας πατέρος, & dixit, οὐ τὸ δὲ οὐδὲ τὸ φύγων εἰς τὸ σώμα, & σῶμα quasi σῶμα, eo quod ita animam in se clausam habeat, quomodo sepulchra & tumuli cadavera mortuorum: castigaverat & Theophilus Alexandrinus, & Hieronymus Epist. 59. ad Avit. cap. 1. & 2. & Epist. 61. ad Pammach. cap. 3. & 5. & 6. & Epist. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 2. & libr. 5. Comment. in Jerem. cap. 24. & in Epistola ad Demetriadem cap. 9. ubi animarum πνευματικὸν in Aegypto & Orientis partibus olim graffatam, sui temporibus abscondebat quæ si in foveis viperarum apud plerosq; versari queritur, illarumque partium polluere puritatem, & quæ si baredatar malo serpere in paucis, ut perveniat ad plurimos; & in Commentar. in Psalm. 39. ubi dogmati huic hærefeos nomen inurit, quemadmodum & in Comment. in Jerem. 29. aliisque locis, quos brevitatis gratia prætermitto: castigaverat & Orosius in Commonitorio ad Augustinum, & Augustinus in libello contra Priscillianistas & Origenistas, cap. 8. & 11. & libr. 11. de Civit. Dei, cap. 23. ubi confictas illas de animarum progressibus & regressibus fabulas eruditæ refellit: castigaverat & Leo Papa in Epist. 11. quæ est ad Julianum Coenensem, & Gennadius de dogmatibus cap. 14. & Leontius in lib. de sefētis; maxime vero Cyrillus, qui Theophilus patruus, non in Alexandrino solum Episcopatu, sed in inferno etiam adversus Origenem odio successor, hanc eus de animarum origine sententiam, Johannis Evangelium explanans, multiplici

argu-

LIBER SECUNDUS.

97

A fringi ac tolli arbitratur. Igitur, inquit, sicut de Esau & Jacob diligentius per scrutatis Scripturis inventur quia non est in iustitia apud Deum, ut antequam uscerentur, vel agerent aliquid in vita hac, diceretur quia major serviet minori: & ut invenitur non esse in iustitia, quod & in ventre fratrem suum supplantavit Jacob, sed ex praecedentis videlicet vita meritum digne cum electum esse sentiamus a Deo, ita ut fratri preponi mereatur: ita etiam, &c. Rem putasse videtur eodem modo, Paulinum hunc locum interpretans Tom. 2. in Joh. p. 78. Nec aliter intellexisse eum verisimile est alterum istum 2. Tim. 1, 8, 9. placito licet ipsius ex adverso oppositum: Collobora Evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit, & vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora facularia.

X. Verumtamen perspicuis licet convicta sint Scripturæ testimoniis haec decreta, B nihil feciūs ad stipulatores habuit complures Adamantius: nam præter Pamphilum Apologiae auctorem, qui in eam inclinare videtur sententiam, eandem affectat Clemens Alexandrinus Stromat. libr. 1. & clariss. etiam libr. 3. In Eclogis quoque animam tradit in uterum immitti ὅτι τῷ θεῷ ἐπέστρεψαν αὐτοί. Pierum etiam Alexandrinum, qui alter Origenes cognominatus est, animarum προσώπας defenditse testatur Photius Cod. 119. Nemesius in libro de natura hominis, cap. 2. animas hominum olim à Deo procreatas in corpora ab eo mitti existimat, cum ad eas suscipienda idonea & informata sunt. Ecclesiasticis quibusdam perspicuum fuisse narrat Hieronymus Epist. 82. ad Marcellinum, animas olim conditas in thesauro Dei haberit; quam opinionem ab Origeniana fecerit. Ipse vero libr. 1. Comment. ad Ephes. in cap. 1. vers. 4. & 5. commentarii hujus capita & propugnacula accurate scrutatur, & in comma 17. capituli ejusdem, ὅτι νων inter, & γνων illud ait inter se discriminis, quod rerum quas numquam scivimus, sit γνῶν, rerum vero quarum prius obliiti recordamus, ἵνα γνῶν, proptereaque Paulum Ephesiis optare spiritum revelationis in agnitione Dei, id est ἵνα γνῶν, quod prius in coelesti vita Deum noverimus, ejusque de cœlis in terras migrando obliiti, iterum per revelationem cognoscamus: & lib. 2. corundem Comment. in Ephesi 3, 1. legiāt multis in locis Paulum idcirco vincitum dici, quod anima ejus tanquam in carcere, sic in corpore clausa teneatur: deinde addit alio sensu ab aliis accipi, nempe quod Paulus ex utero matris sua ad converendas Gentes prædestinatus, vincula postmodum carnis acceperit: & in Philem. 23, ubi Epaphram captivum suum Paulus appellat, in verbo captivitatis, juxta nonnullos, reconditum aliquid. D latere dicit Hieronymus, quod capti pariter & vinciti in vallem hanc adducti sint lacrymarum. Quæ cum interpolata nulla confutacione vel censura scripsisset, Rufini vexationibus & querelis patuerunt. Verum hujus criminis accusatione absolvere fere conatur Apolog. 1. adv. Rufin. cap. 5. & 6. idemque in Rufinum crimen obscure regerit. Apolog. libr. 2. cap. 2. & 4. & libr. 3. cap. 8. & 9. Sed notable est imprimis quod ait cap. 6. Apolog. 1. Vnde animi animam corpore, donec ad Christum redeat, & in resurrectionis gloria corruptivum & mortale corpus, incorruptionē & immortalitate commutet, non absurdā intelligentia est. Anonymus ille apud Photium Cod. 117. qui Origenis defensionem suscepit, Scripturæ sacrae, Patrumque suffragii. errorem hunc ultro propugnare satagit, nedum illius exprobrationem ab Origene prohibeat. Ab eo sane non plane alienum fuisse Philastrium crediderim: postquam enim haec diffruerunt. Aliæ est heres que dicit hominam non factam a Deo appellari animam, sed ante, inquit, intellectus vocabatur, & erat in celo: postea autem quia terrena desideravit, discessisse eam de celo, & ex ea anima nuncupata arbitrantur: quæ penitus Origeniana sunt. Menti sua deinde proditis verbis: Ignorantes quod in principio facta a Deo, & creata post Angelos anima est appellata a Domino, hocque nomen proprietatis accepit a Deo, ut anima non intellectus vocaretur. Atque haec Scripturæ postmodum testificationibus comprobatur. Denique vitio dat Tertulliano Au- Aug. lib. ad. Hars. ad gustinus, quod animas hominum nequam post obitum in Dæmones converti assuerit. Quod vult deum. Quamobrem Domitianus Galata Aencyranus Episcopus in Epistola ad Vigilium Papam, aduersus Origenis hostes haec conqueritur, referente Facundo libr. 4. c. 4. Prostulerunt ad anathematizandos sanctissimos & gloriofissimos Doctores, sub occasione eorumque de praexistencia & restitutione mota sunt, dogmatum, sub specie quidem Origenis, omnes autem qui ante eum, & post eum fuerunt, sanctos anathematizantes.

XI. Nempe de anima. Origine ac forte nihil adhuc fuerat ab Ecclesia decretum. De anima vero, ait Origenes in Proem. libr. οὐλαγῶν, urum ex semine traducis ducatur, ita ut ratio ipsius, vel substantia inseratur ipsi semini: bus corporalibus habeatur; an vero aliud habeat initium: & hoc ipsum initium si genitum est, non genitum; vel certe si intranscensus corpori inditur, nec ne, non sanit manifesta prædicatione distinguatur: qui locus profertur in suppositio Dialogo sub Hieronymi & Augustini nomine, qui habetur inter Spuria Hieronymi; & in Opere de Deitate & Incarnatione Verbi ad Januarium qui Tomo Augustini quarto subiectitur, libr. 1. cap. 2. & profertur utrobiusque ipsius Rufini verbis. Idem in Epist. ad Rom. Si etiam extra corpus positi vel sancti qui cum Christo sunt, agunt aliquid, & laborant pro nobis ad similitudinem Angelorum, qui

n

salu-

Salutis nostrae ministeria procurant; vel rursus peccatores etiam ipsi extra corpus positi agunt aliquid. **A** secundum propositum mentis sue, Angelorum nihilominus ad similitudinem spirituum, cum quibus & in eternum ignem mittendi dicuntur a Christo: habeatur hoc quoque inter occulta Dei, nec chartula commitenda mysteria. Quin & Homil. 2. in Cantic, Cant. animam unamquamque in sua ipsis cognitione comparanda enit debere sancti, varias super ea ac contrarias emerat opiniones, quas discutere ac ventilare animam jubet, & in verisimilioribus acquiesceret. Sic autem eas animae expendendas dedit, ut in utramque partem de illis disputare, & ratione magis consentaneas eligere hoc tempore licuisse videatur. Hinc libr. 2. **¶** cap. 8. postquam multis differuit de anima, & excusla a nobis superioris placita proponuit, subiicit illud tandem: Verumtamen quod diximus mentem in animam verti, vel si qua alia in hoc videtur aspicere, & discutiat apud se qui legit diligenter, & pertractet: a nobis tamen non B putentur velut dogmata esse prolatas, sed tractandi more ac requirendi esse discussa: & paulo post: Hec prout poruimus de rationabili anima discutienda magis a legentibus quam statuta ac definita propositum. Atque haec est summa defensionis Pamphili. Quam ut validius confirmet, alii fero de rebus tractalle Origenem dicit; de anima, utpote incerta originis, & parum comperta naturae, nihil scriptis. Tum ex libro in Epistolam ad Titum illuitem adducit Origenis locum, quo exemplum eorum afferens que Apostolicis traditionibus nequaquam determinata, absque haereticos nota poterant vel respici vel admitti, questionem proponit de anima: Cum de ea, inquit, neque quod ex semine traducatur, neque quod honorabilior, & antiquior corporum compage sit, tradi derit Ecclesiastica regula; quorum alterutri qui fuissent a sensu, velut novis studentes rebus in suspicionem venire dicit; at eos temeritis damnat, qui hac quemquam de causa suspectum haberent. Ad haec adgit Pamphilus alias de anima opiniones Origeniana longe absurdiores esse & ineptiores: inter quas priore eam loco ponit, quae Catholice Ecclesiae iunctionibus hodie recepta est. Addit deinde haudquaquam damnamendum esse Origenem, cum ea servaverit quae tunc super ea questione servanda praeciperat Ecclesia, animas numerum ejusdem esse substantiam, immortales, rationis participes, libero praeditas arbitrio, a Deo conditas. Subiungit denique: Quando autem facta sunt, olim simul, an nunc per singulos nascentium, quid periculis est alterutrum est duobus opinari? Quid quod Origenes Tom. 2. in Johann. p. 76. animalium **¶** universali opinione approbatam dicit? **i.e.** inquit, οὐτὶς ἡ πάσης τοῦ ζωῆς ἀπό τοῦ θεοῦ ἐστιν, καὶ τοῦτο τοῦ θεοῦ σύμβολον, αλλὰ τοῦτο τοῦ θεοῦ σύμβολον, καὶ διὰ ποιητὴς αὐτὸς εἰδονόμων τοιούτοις ζωήσιμον, & cetera. **D**

XII. Nec Origenis modo temporibus, sed recentioribus etiam incerta fuit in Ecclesia animae origo & natura. Etate quidem sua diversa sensisse de anima Ecclesiasticos omnes scribit Pamphilus in Apologia. Hieronymus Epistol. 82. questionem sibi super animam statu a Marcellino & Anaplychia propositam recitat, ex qua intelligas, quantis tenebris fuerit tunc temporis circumstans questione de anima: Super anima statu, inquit, memini vestrae questione, immo maxime Ecclesiastica questionis: utrum lapsa de celo sit, ut Pythagoras Philosophus, omnesque Platonic, & Origenes putant; an a propria Dei substantia, ut Stoici, Manicheus, & Hispanie Priscilliani heres supicantur; an in theatro habebantur Dei olim condita, ut quidam Ecclesiastici fulta persuasione considerant; an quotidie a Deo stant, & mittantur in corpora, secundum illud quod in Evangelio scriptum est: Pater meus usque modo operatur, & ego operor: an certe ex traduce, Eut Tertullianus, Apollinarius, & maxima pars Occidentalium autuunt; ut quomodo corpus ex corpore, sic anima natatur ex anima, & simili cum brutis animalibus conditione subsistat. Augustinus libr. 3. De libero arbitrio, cap. 20. & 21. questione illa praetermissa, utrum anima ex propria Dei substantia protecta sit, reliquias quatuor recentet his verbis: Harum autem quatuor de anima sententiarum, utrum de propagine veniant; an in singulis quibusque nascentibus novesciant; an in corpora nascentium jam alibi existentes, vel mittantur divinitus, vel inde sua sponte labantur. nullam temere affirmare oportebit. Atque has ipsas esse sententias, quae ab Hieronymo relatae sunt, testificatur ipse Augustinus in Epist. ad Hieronymum, de ratione animae. Toto certe vita sua decursu incertus in eo argumento Augustinus fluctuavit. Extant insignes ejus ad Hieronymum & Optatum Epistolæ, unde haesitationem ejus, cunctationemq; cognoscas; quam F & alii præterea locis prodidit, puta libr. 6. & 10. de Genesi ad literam, & alibi, Septimi quidem hujus libr. c. 6. materiam quamdam spiritalem initio molitus esse Deum conjectat, è qua hominum anima formata subinde a ficte sunt: Fortasse potuit, inquit, & anima, antequam ei ipsa natura fieret, qua anima dicitur, cuius vel pulchritudo virtus, vel deformitas vitium est, habere aliquam materiam pro suo genere spiritualem, qua nondum esset anima; sicut terra, de qua caro facta est, jam erat aliquid, quamvis non erat caro: & i. Retract. Nam quod attinet ad animi originem, quae sit in corpore, utrum de illo uno sit, qui primum creatus, quando factus est homo in animam viventer, an similiter sicut singulus singula, nec tum sciebam, nec adhuc scio.

Nempe utrumque Scriptura testimonis pugnabatur. Qui tuebantur animalium **¶** adversus eos qui animas tunc creati volebant, cum præparatis corporibus erant inferen-

LIBER SECUNDUS.

99

A inferendæ, hoc Genes. 2. 2. intentabant: *Et requievit (Deus) die septimo ab universo opere quod patraret. Contra prætendebant adversarii illud Johann. 5. 17. Pater mens usque modo operatur, & ego operor;* quod ad providentiam, non ad creationem alii referebant. Vindictus Nemesius libr. De natura hominis, cap. 2. & Augustinus in laudata ad Hieronymum Epistola. Nulli igitur mirum esse debet scriptio Gregorii Magnum Epistolar. libr. 7. Indict. 2. Epist. 53. questionem de anima Patribus solvi non posse viam esse, cum ne ipsius quidem temporibus ecclæ reliquis opinionibus præ certa haberetur, Ecclesia præscripsisset. Unde falsum esse apparet, quod ait Justinianus in Epistola ad Synodum Constantinopolitanam, quam exhibet Cedrenus: *καὶ ἡ ἐννοεῖται τοῖς θεοῖς ἐπομένη λόγου φάσκει τὸν οὐσιητερούσιον περιώματι τῷ ἐπι τῷ μὴ σφραγίδειν, τὸ δὲ ὑπερον, καὶ τὸ ἀερόν τοις φραγμοβλασταῖς.* Ecclesia autem divina obsecuta sermonibus dicit animam cum corpore procreari; non vero hoc B prius, illud vero posterius iuxta Origenis dementiam. Quid si dicamus igitur Quintam Synodum non ideo præcise damnasse Origenem sententiam, quod animarum defendet *προνότατος*, sed quod Mentes præterea fuisse illas traderet, & sanctas Virtutes, quas cum contemplationis divinæ satius ceperit, in deterius esse convertas, & ab amore Dei refrixisse, indeque *ψυχας* esse dictas, & in corpora tutæ causa dimissas: sic enim habet Justiniani anathematismus secundus.

XIII. Animas quando conditas putaverit, vidimus: quales ipsas censuerit, corporatas, an corpore carentes, videamus. Hæc superflua sane videatur esse quæstio, si quæ de Angelis scriptis, attendantur: prolixa enim disputatione declaravimus, naturis quibuslibet ratione instructis corpora Origenem tribuisse. Strictum ergo paucillum quiddam hic delibam, quod illic consueto prætermisum, in hunc locum conjectimus: illud nimirum: cum corpore constare animas existimaverit Adamantius, cuiusnam eas finxerit corporationis, an Angelicæ similes, an crassioris, & ad illam Dæmonum, quam Angelica spissiorem ostendimus, proprius accendentis. Ac naturas rationales diximus pro meritis, crassioribus, tenuioribus illegari corporibus: cum animæ autem Angelis virtute sint inferiores ac meritis, crassioris esse corporatura ac Angelos dicendum est. Origenes libr. 2. *εἰ αρχῶν, c. 2.* Ut ergo superiorius diximus, materialis substantia hujus mundi habens naturam, quæ ex omnibus ad omnia transformatur, cum ad inferiores quoque trahitur, in crassorem corporis statum solidioremque formatur, ita ut visibles istas mundi species, variasque distinguat: cum vero perfectionibus ministrat & beatioribus, in fulgore cælestium corporum micat, & spiritualis corpora indumentis vel Angelos Dei, vel filios resurrectionis exornat: ex quibus omnibus diversas ac varias mundi completur status, & capite sequenti: Possibile enim videtur ut rationabiles naturæ, à quibus nunquam auferuntur liberi facultas arbitrii, possint iterum aliquibus mortibus subjacere, indulgente hoc ipsum Domino, ne forte si immobilem semper teneant statum, ignorente se Dei & non sua virtute in illo sine beatitudinis constituisse. Quos motus sine dubio rursum varietas corporum, & diversitas persequitur, ex qua mundus semper adornatur; nec unquam poterit mundus nisi varietate ac diversitate constare, quod effici nullo genere possit extra materiam corporalem.

XIV. Excusando autem dogmati huic, quo animis corpora adscribit, contra quam in Ecclesia hodie creditur, appositum est illud è Proemio librorum *εἰ αρχῶν.* Deus quoque quomodo intelligi debeat, inquirendum est, corporeus, an secundum aliquem habitum deformatus, an alterius naturæ quam corpora sunt, quod utique in predicatione nostra manifeste non designatur. Eadem quoque hac de Christo, & de Spiritu sancto requirenda sunt; sed & de omni anima, atque omni rationabili natura nihilominus requirendum est. Quærequiri jubebat Origenes, ea prefecito Ecclesiæ decretis definita non erant. Unde non Origenis ætate duntaxat idem Tertulliano de anima vísam est, sed & plurimis quoque dein Ecclesiæ Patribus: puta Hilario in Matt. Can. 5. ubi *animarum species*, sive *obtinentium corpora*, sive *corporibus exulantia corpora* tamen *naturæ* & *sue substantiam* fortiri prædicat: & Ambrosio libr. 2. de Abraham, cap. s. ubi, præter S. Trinitatem, corporibus reliqua constare assert: & Cæsiano Collat. 7. cap. 13. ubi animas spirituales quidem esse fatetur, incorporeas negat: & his antiquiori Theodoto in Excerptis ad Clementis Alexandrini calcem adjectis, ubi animas hominem corporreas esse affirmat: & Methodio ipsi Origenis adversario apud Photium Cod. 234. ubi animas esse ait corpora *νοήσιν*, in membra ratione adspectabilia discretas. Ipse etiam Augustinus opinioni huic licet infensus, aliquo tamen sensu animam corpus esse fatetur Ep. 28. At ab eo discessit Faustus Rienensis, animisque corpora palam affinxit, quem tribus libris errorem ultus est Claudianus Mamertus.

Magis illud vero ad excusandum Origenem conferre posset, quod scriptum ab eo est Homil. 1. in Genes. ubi hominem, qui de limo terræ factus est, corporeum hominem esse dicit: qui autem ad imaginem Dei conditus est, spiritalem esse eum & crassum corporeum illum exteriorum hominem esse, hunc interiorum. *Si qui vero hunc corporeum putent esse, qui*

n 2

ad

XV. Porro animis corpora affingens Origenes ducem suum ac dictatorem Platonem deseruit, qui corporaturam sustulit ab animis: at alios tamen ex antiquis Philosophis, quos sequeretur, habuit complures. Horum si quis placita de anima velit cognoscere, legat Tertulliani librum de anima, cap. 5, 6, & 7. & Nemesium libro de natura hominis, cap. 2, & Ciceronem libr. 4. Academic. At locum quemdam Methodii satis intricatum & obscurum praeferire non decet, quo Origenis decretum de animis corporeis nititur convellere. Habetur ille apud Photium Cod. 234. Hic ergo primum Origenis recitat verba, quibus ait, si demonstrationibus corpore animam ex fæte carere probetur, fatendum esse alienum eam & ascititum corpus induere, prioris cui in terris conjuncta fuerat simile. His Methodii censuram subnecit Photius: ποτὲ τέττα, οὐκεῖν, εἰπε φωτὶ ωγησα μάλισταις τοῦ προθυμητοῦ μηδὲ ἐπειδὴ διδύμων ἔχειν ἀποτίθεται ποτὲ νυχτὸν, ασφαλῶς ὥπε τι πλατωνιώς θεοποιοῦ θεοτόνῳ. Quæ sic interpretanda sunt: Ad illa vir sanctus, Methodius nimis, hec ait. Sequuntur deinde verba ipsa Methodii à Photio αἰτηζέται descripta, non ab eo αἰτηζοντis recitata: *Figuram aliam consimilem sensili huic, postquam hinc exceperit, habere*

LIBER SECUNDUS.

10

A tradens animam, incorpoream esse aliquo pacto Platonicis ipsam affirmat. Hæc ait Methodius de Origene, non Photius de Methodio, qui deinde probat ex hac Origenis opinione consequitur animam carere; quia si post excelsum est vita corpore tanquam vehiculo & veste indiget, ut porum quæ nuda comprehendendi non possit, utique corpora non est: (valeret enim alioquin eadem argumentatio, qua adversus Vincentium Victorem, animam corpoream esse statuente usus est Augustinus libr. i. de anima, cap. 5.) *Quod vero eam non spiritum, sed corpus esse contendit, quid aliud vult efficere, quam nos non ex anima & corpore, sed ex duobus vel etiam tribus constare corporibus? Cum enim spiritu, anima, & corpore constare nos dicit, & omnia habentia corpora esse asserti, profecto ex tribus corporibus nos putat esse compactos. In qua opinione quanta eum sequatur absurditas, illipotest quam tibi demonstrandum puto.* Cùm ergo animæ corpus ad ventum superadceret Origenes, incorpoream ab eo ipsam necessario haberi Methodius conculdit. Pergit deinde; si incorpoream anima est, affectionibus immunis est, nec alieni corporis & mutuationis motibus obnoxia. Sin affectionibus corporis percellitur, utique incorpore non est. At una cum corpore mala vel bona patitur, ut corum qui post mortem videndos se præbuerunt, testimonia confirmant: anima igitur corpoream est. Sic itaque ad absurdum & abstrato Origenem adgit Methodius, animam ex ejus dictis corpoream esse & incorpoream demonstrans. Senum denique suum ipse aperit, animas corpora esse dicens intelligenti facultate praedita, membris ratione solum apectabilibus instruta, non quæ adventitio corpore sint induita, sed quæ natura suapte corpora sint. Vera hæc est & genuina loci hujus expolitio, quam idcirco perfectus sum, ut ne ab infensiissimo quidem Adamantius aduersario virtuo datum fuisse. Letor intelligat, quod ab aliis ei fore objectum est, animæ scilicet corpus eum addidisse; sed veriorem est contrario sententiam suggillasse in codem Methodium, cum deteriori ipse adhaerenter.

XVI. Proferendus quoque hic est alter Methodii locus , ex libro de resurrectione à Photio decerpturn, unde proxime laudatus itidem petitus est: ἀνθρωπός , φοῖται λέγει καὶ φύσιν ἀλλοίτατα , ὅτε πάντη χρεῖσθαι σώματος , εἰτὲ αὐτὸν τὸν οὐκανθρώπινον . ἀλλὰ τὸ ἐκ τουτού σώματος ψυχής καὶ σώματος εἰς μίαν γὰρ καὶ μόνην συντετέθη ὁ δὲ ἀερόψυχος καὶ ψυχής μόνος . ἔτερον ἀνθρωπός , οὐδὲν ἀλλοτίτατος Homo , inquit , ex natura sua verissime dicitur neque anima sine corpore , neque rursum corpus sine anima ; sed quod ex coactione anime & corporis in unam pulchri formam conflatur . Origenes autem animam solam , hominem esse dixit , quemadmodum & Plato . Prostheticus quoque locus Methodii apud Epiphanius Hær. 64. cap. 17. sed his postremis truncatus verbis : ὁ δὲ ἀερόψυχος καὶ ψυχὴ μόνος ἔτερον ἀνθρωπός , οὐδὲν ἀλλοτίτατος . Eane de suo addiderit Photius, an detraxerit Epiphanius, qui totam Methodii disputationem in epitomen contraxit , dictu facile non est. Addepro eo , ὁ δὲ ἀερόψυχος , contrariam lectionem Photianum quendam codicem exhibere ; eam scilicet , ὁ δὲ ἀερόψυχος . Nec mirum foret a Platone Origenem recedere , quem ab eodem recessisse mox vidimus , cum de animis , corporeanis incorporeas essent , quereretur.

Anima sola constare hominem afferaverat Plato in Alcibiade 1. quem secutus est Plotinus Enn. i. libr. Hanc sententiam veteres secutus Academicos damnavit Varro, ut est apud Augustinum libr. 19. de Civit. Dei, cap. 3. Instituti vero à Platone Hæretici quidam, sententiamque ejus affectati, Tertulliani castigationem fenserunt. Sic enim illi libri, de resurrect. carnis cap. 40. Nacte denique heres duos homines ab Apostolo editos, interiorem, id est animam; & exteriorem, id est carnem: salutem quidem anima, id est interiori homini; exitum vero carni, id est exteriori adjudicaverunt, quia scriptum sit Corinthis: Nam et homo noster exterior corrum- pitur, sed interior renovatur de die & die. Porro nec anima per semetipsam homo, que fieri mentia jam

Hugo lib. 2 de Sacram. fidet part. cap. 11. mini appellato postea inserta est; nec caro sine anima homo, qua post exilium animæ cadaver inscribitur. His Hæreticis aspersus est Origenes, & post Origenem Arnobius lib. 2. adv. Gent. *Quid enim sumus homines*, inquit, *nisi anima corporibus clausæ*? & multo post Hugo à Sancto Victore, disjunctæ adhæsæ Verbum, Verbum igitur nihilominus fuisse hominem, quam dum anima corpori effet conexa. Denique opinionem candem tuitus est proavorum nostrorum memoria Franciscus Georgius Tom. I. Probl. 26. 27.

XVII. Credita illa & astlera ab Origene animalium προπαρξία carundem quoque μητενομάτων cur admitteret, causæ fuit, ut diximus: nam cum animas pro peccatorum, virtutumve ratione & modo, vel Angelorum consequi dignitatem, vel craſtioribus hominum, Dæmonumve corporibus adnæcti, & perpetua utentes arbitrii libertate, iterum iterumque vel recte vel male agere posse crederet, necelaria argumentorum consequentia eo adduciebatur, ut animas hominum iterum iterumque subire posse fatetur hominum corpora vel Dæmonum. Atque illa est tam decantata, toties exploſa Origenis μητενομάτων, quasi dicas, *Transincorporatio*; quæ & μετενψύχωσις appellati potest, quod reddere queas, *Transinanimatio*. Pulchre dogmatis utriusque connexionem vidit Gregorius Nyssenus apud Justinianum in Epistola ad Menam Patriarcham, & in Origene reprehendit. Quemadmodum autem dupliciter vox ista, μετενψύχωσις, vulgo usurpatur, vel pro transitu animæ ex humano corpore in humanum corpus; vel pro migratione animæ ex humano corpore in plantæ corpus vel pecudis, quam propugnavit Pythagoras, quamque peculiari libello Jamblichus confutavit: ita juxta Origenianam doctrinam distinguenda est migratio animæ ratione præditæ è cœlesti, vel humano, vel dæmoniaco corpore in pecudis corpus, & viceſim; à migratione animæ rationalis quæ corpora inter cœlestia, humana, & dæmoniaca, citra belluina, aliave quælibet perficitur. Atque hanc posteriorem tuitum esse Origenem, ut pote ex ejus aptam principiis, negari non potest. Unde Anonymus Photii Cod. 117. culpatum cum referat, quod dixerit, ἐτι ἡ τε σωτηρία οὐχι, ἡ τε ἀδάμῳ. Servatoris animam, ipsam Adam animam fuisse: quod ita accipio, quæ fuerat Adami anima, eam in corpus Servatoris multis post sæculis transfuisse. Unde & Theophilus Origenem dixisse ait, hominem crebrius mori; quod non aliter intelligo, quam animas sæpenumero e corporibus in corpora transfire, & μητενομάτωσις.

XVIII. Verum priorem quoque *μεταβολήσιν*, quæ Pythagorica est, tenuisse illum Veteres multi vociferantur. Crimini id ipsi datum fuisse narrant Pamphilus in Apologia, & saepe laudatus Anonymus Photii. Hieronymus cuius verba supra recitavimus ex Epist. 59. ad Avit. cap. 1. 2. & 4. & libr. 2. Apolog. adv. Rufin. cap. 4. Origenem incessiter erroris ejusdem nomine, quem lib. 1. *περὶ ἀληθίνης* haberi dicit. Loca ipsa Origenis descripsit Justinianus ad calcem Epistolæ ad Menam, quæ cum in his libris hodie non compareant, verisimile est à Rufino fuisse suppressa. Pepercit nomini Origenis Philastrius, rem ipsam tetigit, atque hoc argumento confutavit, quod anima postquam corpore soluta est, in locum statutum deducatur ab Angelo, ut pro meritis suis exornetur.

XIX. Reete quidem accusationis sua consultuit Justinianus, cum Origenis verba ipsa descripsit, quibus absurdum illud & impium dogma continetur ; tam frequentibus quippe & apertis testimoniosis alibi repudiavit illud Adamantius, & damnavit, vix ut in animum inducere possim, hominem, non jam dico summa florentem eruditio & ingenio, sed non vaerendum omnino & infanum, tam repugnantia sibi & contraria uno eodemque ore pronuntiasi. In hoc ipso quippe, quod laudat Justinianus, opere de principiis, lib. 1, cap. ultimo, ita disserit: *Illa fane nos nequaquam recipienda censemus, qua & a quibusdam superfluo vel requiri vel adstrui solent, id est, quod animae in tantum sui decesum veniant, ut natura rationalis ac dignitatis oblitus etiam in ordinem irrationabilium animalium, vel bestiarum, vel pecuniarum devolvanur.* Reliqua studio brevitatis pratermitto, quia tamen ad rem faciunt. Et libr. 1. de resurrectione, quem locum exhibit Pamphilus: *Sed sicut, inquit, non est putandum, quod animalium corpus F accepturus sic peccator, aut volucrum, aut pisium; sic neque Solis, aut Lune, aut stellarum formam specrandum est accipere eos qui resurgent in gloria; sed exempli causa dicta hec ab Apostolo sentiendum est, ut designetur per hec, quod alii pro meritis suis honorabiles & clariores erunt, beatiora quoque habitacula sortientur; aliorum vero indignissimum & abjectissimum pro gelorum sceleres erit status, qui etiam mutis animalibus dignus sit comparari.* Quæ si quis à Rufino vel perversa vel inferta caussetur, quid adversus illud excipiet è libr. 4, contr. Cel. sī de hī ὀνόμασι (καὶ οὐκ εἰσαγόμενοι) ἐν αὐτῷ τούτῳ ζῶνται, τοῦ τι λέγει φραγμὸν τοῦτο ἐστίν αὐτοῖς, τοῦτο τοῦτο ἀγάπην αὐτοῖς, τοῦτο τοῦτο διεργεῖται τοῦτο τοῦτο λέγεται φραγμὸν σώμα, τοῦτο πάστων μετανοεῖτων, ἀλλὰ κατ' ἀλλο τινὰ i. φραγμὸν διεκτικά. *Quod si intellexisset (Cellus) quid sequatur animam in aeterna futuram vita, & quid sit sentiendum de ejus substantia & principiis, non ita suggerilasse immortalem in mortale venientem*

LIBER SECUNDUS.

103

Avenientem corpus, non juxta Platonis μετενσωμάτων, sed juxta aliam quandam sublimiorem con-scriptionem. Scriptoris ejusdem contra Celsum libr. 5. Christianos recidere tradit-
πυθαγόρας ή θεοί τυχή μετενσωμάτων μηδέν. Sed affligerunt libri 8. οὐδέποτε πέντε τριῶν λέγονται με-
τενσωμάτων οὐδὲ τυχῆς, κατάλογον αὐτῶν μέχεται τοῦ ἀλφωντού ζώου, οὐδέποτε εἰδος πενταγόρας, καθ-
ετεχόμενά ποτε ζώον, εἰ γεννηθεῖ αὐτὸν τοῖς σαρκὶς. Nullo modo feliciter dicentes migrationem anima-
fieri de corpore in corpus, & descensum ipsius usque ad brutas pecudes; nimisrum non ita ut Pytha-
goras, etiam abstinemus aliquando ab animalibus, ipsorum carnibus non utemur. Et libr. 5. in
Epist. ad Rom. Sed hec Basilius non advertere de lege naturali debere intelligi, ad ineptas & im-
pias fabulas sermonem Apologeticum traxit in Pythagoricum dogma, id est, quod anima in alia atq;
alia corpora transfundantur, ex hoc Apostoli dicto conatur adstringere. Dicit enim, inquit, Aposto-
Blus, quia ego vivebam sine lege aliquando; & cetera, quæ Lectori diligenter confundula relin-
quo. Paulini hujus loci pravam interpretationem, & ad Pythagorica μετενσωμάτων con-
firmationem accommodatam damnat iterum libr. 6. in Epist. ad Rom. Idem libro de Pro-
verbii Salomonis, & Tom. 7. in Matth. (qua testimonia jacent in Apologia Pamphili) &
Tom. II. in Matth. pag. 228, & 259. Scripturis sanctis & Ecclesiasticæ fidei contrariam esse
affirmit μετενσωμάτων. Fufi quoque id argumentum prosequitur Tom. 6. in Johan. pag. 104.
disquirens, an in Johannis corpus Eliæ anima migraverit; coquè etiam copiosius Tom. 13. in
Marth. p. 303, 304. & sequentibus, eandem ventilans quæstionem, hac ratione μετενσωμάτων
oppugnat, mundum nonquam interterritum, si animæ propter peccata corpora subeant: id
enim si fit, cum semper pro arbitrio sui libertate peccare possint animæ, semper corpora subi-
turas; semper igitur ad futura corpora; mundum ergo nunquam peritum: quod si pro-
deutibus sæculis animæ subinde aliquæ peccato immunes, corporis vinculis amplius non
egent, post diuturnum annorum curriculum, imminuto magis magisque animalium nume-
ro, ad perpaucas animas redactum iri mundum; quibus perfectionem consecutis, desitum
tandem, præ animalium qua corpora subeant inopia; quod refragatur Scriptura docenti
plurimos in mundo futuros mortales, cum Filius hominis adveniet. Pari uititur ratiocina-
tionem Homil. 2. in Cantic. Cant. Nunc æquis Lector existimet, tot tamque claris testimo-
niis μετενσωμάτων obterentibus, majorne adhibenda sit fides, an iis qua allegant Hierony-
mus & Justinianus eandem adstruentibus.

D Verumtamen aliis quoque præsidii Adamantii causam fulcire possumus, velut ea sunt
que nobis Pamphilus subministrat, verba hæc Origeni falso adscripta fuisse dicens, quæ non
exsita, sed ex adversarii persona protulerat, & dissertationem præterea suam his verbis con-
clusisse: Sed hæc quantum ad nos pertinet, non sunt dogmata, sed discussionis gratia dicta sint, & ab-
jetantur. Pro eo autem solo dicta sunt, ne videatur queſtio mora non esse discussa. Quæ repetit
etiam Hieronymus & agnoscit Epist. 59. ad Avit. cap. 1. Prodest illuc insuper ad defensionem
Origenis, quod scriptum ab eo est Tom. II. in Matth. pag. 259. admittendam *μετανοούσατον*,
si per eam anima ita intelligatur mutari & converti, ut vel depravatis moribus, & voluntate,
non natura pecudis similis evadat, vel virtutibus ac pietate rursum rationis compos fieri vi-
deatur. Eadem in eſt sententia loco alteri libro de Proverbiis Salomonis, quem Pamphi-
lus Apologiae sua intexit. Id puncto suo & aſſenſu comprobat Philaſtrius Hær. 120. Quod
ipſum prolixius & elegantius ediditerat Gregorius Nyſſenus in commemorata ſuperius diſpu-
tatione, quam Epiftola ſua ad Menam Juffiniānū inſeruit. Nec aliter de hac Metenſomato-
ſi, qua anima in belluarum corpora tranſire dicuntur, ſenſiſe Origenem eo mihi fit veri-
ſimiliſ, quod hæc ipſa fuit Platonicorum nonnullorum Metempſychofis. Autorem damuſ
Nemēiū, cap. 2. epiftol. 9, inquit, πάλιν τὸν μὴ θυμίας, καὶ ὄργην, καὶ ἀρτακίας φυχὰς,
λύκον & λέοντος ſouīta metapleureūtis, τὸς δὲ σῆμα ἡ ἀκολουθὴ ὑποληπτικὴ, ὅντα ἢ τὸν Γενέτων ἀναλη-
μένον αὐτῷ, οἱ μὲν καὶ τὸν τὸν λέοντας τὸν λύκον τὸν τὸν λύκον, καὶ τὸν ὄντα. οἱ δὲ τρεποὺς αὐτῶν εἰρηνικοὶ διε-
γνωσαν, τὸν δὲ τὸν λύκον παρεργάτας. Et mox: ιδεύσθε δὲ τὸν ἐναντίον τούτοις δράμον, καὶ τὸν δὲ τὸν
λύκον λύγης ἔπειτα λύκον, πών εἰδεν διάρροης ἡράσατο γεννήσατο μονοβολοῦ ἐπιτρέφοντο, οὐτὶ τὸν ἀπ' ἀρχῆς
πονεῖς αὐτοράδιον ἀπὸ λύκων ἀρχόντος αὐτὸν πεντετετραπότατο γεννῶν, οὐδὲ τὸν λύκον εἰς λύκα, καὶ
F inō ἀνθεύσαντο εἰς αὐτὸν πάπικας, καὶ τοις δοκεῖ μάλλον εἴη τέτοιο κακὸς κατισχόντος μὴ μένον τὸ πλατωνι-
γνωστον, οὐδὲ καὶ τὸ ἀληθεῖας αὐτοῦ. Cum enim dixerit Plato iracundas, & furiosas, & rapaces
animas, luporum & leonum corpora induere, que vero intemperanter vixissent, asinorum,
aut aliorum ejusmodi corpora affumere; nonnulli propriæ intellexerunt leones, & lupos, & asinos:
alii vero figurare hæc ipſum dixisse judicarunt, mores per animalia indicantem. Et mox: Iambli-
chus vero his contraria decurrentes viam, pro animalium specie, animæ speciem esse dicit, species ni-
mirum differentes. Ab eo ergo scriptus est liber singularis ita inscriptus: Migrations animalium
non fieri ex hominibus in bruta, neque a bruti animalibus in homines; sed ab animalibus in anima-
lia, & ab hominibus in homines. Ac mihi videtur ille præ reliquis optime aſſectus non Platonis sen-
tentiam modo, sed etiam invenit.

XX. Animarum itaque φρούρων cum à Platone accepisset Origenes , ipsarum quo-
que

que μετενσωμάτων ab eodem accepit. Ab humanis autem corporibus in humana corpora A transire animas affirmavit Plato; à cœlestibus vero in humana, ab his in dæmonica migrare animas dixit Origenes: & ut hominum animas eatenus animas pecudum fieri dixit Plato, quatenus nequitæ additæ pecudum similes sunt, ita id ipsum Origenes pronuntiavit. Præixerat Platoni Pythagoras, sed non animorum solum ex humanis corporibus in humana, verum etiam ex his in ferina veras commicationes admiserat. Aliud quoque Pythagoricanam inter & Platonicam doctrinam intercessisse discrimen affirmat Servius in illud Virgil, Æn. 3. *Animamque sepulchro condimus.* Plato, inquit, *perpetuam dicit animam,* & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vita prioris. Pythagoras vero non μετενσώματα, sed παλιγγονία esse dicit, hoc est redire, sed post tempus. In quo Platonem quoque, diuinio Pythagora, Adamantius sequitur. At Paganinus Gaudentius cap. 31. in libello de comparatione Dogmatum B Origenis cum Philosophia Platonis, de Origenis Metempsychosi disserens, in eo differre ait opinionem ipsius à Pythagorica, quod ille pœnas in subterraneis locis luendis ob scelerata agnoscat; Pythagoras vero Inferos, Inferorumque pœnas fustulerit, quod falsum est: οὐδέ τοι ἡ αὐτὸν φυσικὴ διανοίᾳ τίτλος εἴδεται τοῦτο εἶδος εἰδοποιός εἰς αἰρετόποιος. At ipse etiam in scriptis aut post septem & ducentos annos se ex Inferis ad homines venire, inquit Laertius in Pythagora. Ab Ægyptiis autem magistris vœlana hac Metempsychoseos doctrinam imbuti fuerant Pythagoras & Plato; hinc enim manasse illam commemorat ibidem Servius, & Clemens Alexandrinus libr. 6. Stromat. Hanc hodieque pertinacissime retinent Americani nonnulli, retinent Sinenes plerique, & ex Indis quotquot Muhammedo nomen non dederunt; itaque ab animatorum clu caute abstinent. An ab Indis vero ad Ægyptios C transferit, an ab his ad illos, res est non parvæ disquisitionis. His sara auëtoribus Simonianorum, Basilidianorum, Valentianorum, Marcionistarum, Gnosticorum, & Manichæorum mentes infecit, in isque cum ab aliis, tum ab Origene sœpe confosâ est. Placuit ea quoque veteribus Gallis, ut à Cæfare proditum est. Ne postremis quidem hisce temporibus temperaverit sibi Hieronymus Cardanus, vir immoderati ingenii, qui iteratam quandam & repetitam παλιγγονίαν introduceret in Dialogo de morte.

*Cof de
bell. Gall.
libr. 6.*

QVÆSTIO SEPTIMA.

DE LIBERO ARBITRIO, GRATIA, ET PRÆDESTINATIONE.

1. *Sententia Origenis de libero arbitrio naturæ rationalis, & gratia Dei summatis proponitur.* II. *Eadem fusiſus explanatur.* III. *In quo positam arbitrii libertatem voluerit.* IV. *Statum naturæ integræ à statu naturæ lapsæ non distinxit.* V. *Utrum & quomodo liberum arbitrium regere putaverit bonos & præuos motus in animo suscitatos.* VI. *Ecquisnam sit ille spiritus adversus quem Paulus carnem ait concupiscere.* VII. *Utrum anima media inter spiritum & carnem dici possit.* VIII. *Quæritur utrum affectus aliqui boni ex carne naturaliter prodeant;* & de lege naturæ. IX. *Patres multi ex vi naturæ boni aliquid oriri posse senserunt.* X. *Origenes legi naturæ nimium tribuit:* XI. *quemadmodum & legi Moysæ.* XII. *Investigatur ejus sententia de gratia auxilio, quam hominibus à Deo impertiri censuit, propter recte ante vitam gesta;* XIII. *& in hac vita mortalí.* XIV. *Gratiam excitantem non agnovit.* XV. *Perperam interpretatis quibusdam Scriptura locis in eam sententiam adductua est,* XVI. *que merito reprehendit.* XVII. *Pauxilla quadam in Origenis favorem colliguntur.* XVIII. *Utrum & quomodo perfectos homines posse non peccare ratus sit.* XIX. *Hujus dogmatis cauſa vapulat.* XX. *Utrum post acceptam gratiam iteratæ pænitentiæ locum non supereſſe autumari.* XXI. *Utrum præceptis diuinis morem geri non posse senserit.* XXII. *Suppetit feruntur Origeni.* XXIII. *Utrum affirmaverit homines sola fide justos effici.* XXIV. *Investigatur ejus dogma de peccato originis, & fine Baptismi.* XXV. *Quid ipsi de prædestinatione placuerit, disputatur.* XXVI. *Hic quoque nonnullis pœnas dat, sed in aliquibus juvatur.*

- I. **N**UNC vero de libero arbitrio, quod anima ipsi innatum est; deque gratia Dei, quæ in animam infunditur, quid Origeni placuerit, explorandum est; nec eam enim quætionem inoffenso decurrat pede, mentis rationalis arbitrio nimium trubens,